

VAN 'REVOLUTIONAIR NATIONALIST' TOT NATIONAALSOCIALIST

Studie en vorming spelen van oudsher een grote rol in de Vlaamse beweging. Ze droegen bij tot de volksverheffing als het overkoepelende ideaal van vele generaties van Vlaams-nationalisten. Soms werden er ook heel specifiek studie- en vormingsgroepen in het leven geroepen rond een markante persoonlijkheid, zoals de Ward Hermanskring waarover Nico Van Campenhout in dit nummer van de *ADV-N-Mededelingen* schrijft. Ward Hermans (1897-1992) was een legendarische figuur, 'omstreden' ook, zoals dat heet, of meer nog, iemand rond wie mensen vandaag de dag een grote boog zouden maken. Hermans had zich namelijk in de jaren '30 van vorige eeuw tot het nationaalsocialisme bekeerd en zou dat geloof nooit afzweren.

Zijn verhaal was – zoals dat van vele flamin-ganten – begonnen aan het IJzerfront. In de ogen van de Belgische legerleiding gold de agitator en vlijmscherpe redenaar al gauw als *"douteux au point de vue patriotique"*. Uit vrees dat Hermans naar de Duitsers zou overlopen, verbande ze hem naar het departement Orne in Normandië waar hij dwangarbeid moest verrichten. Hermans engageerde zich na afloop van de Eerste Wereldoorlog in het Verbond der Vlaamse Oud-strijders (VOS). Zijn bijnaam van 'Houthakker van de Orne' verleende zijn radicale optredens een haast mythische glans. Hij schaarde tijdens zijn actieve politieke leven in de jaren '20 en '30 als journalist en kamerlid heel wat onvoorwaardelijke opvolgers rond zich, de zogenaamde 'Hermansen', maar kwam door zijn radicalisme ook vaak in botsing met de eigen fractiegenoten van het Vlaamsche Front (de Frontpartij) en later ook met de gematigde krachten binnen het Vlaamsch Nationaal Verbond (VNV).

Hermans ging eind jaren '20 in de Kamer hevig tekeer tegen het militaire verdrag dat Frankrijk op 7 september 1920 had beklonken met België. Parijs had er alles aan gedaan om België als kostbare schakel in zijn verdediging tegen een eventuele Duitse dreiging op te kunnen nemen. In ruil voor het Frans-Belgisch Militair Akkoord

kreeg België van Frankrijk gedaan dat het op 25 juli 1921 een economische unie met Luxemburg kon afsluiten. Economisch gezien was dat een grote trofee, maar tegelijk maakte het België in zijn buitenlandse politiek erg afhankelijk van Frankrijk. Dat bleek bijvoorbeeld begin 1923 toen Belgische bezettingstroepen in het spoor van de Fransen binnentrokken in het Duitse Ruhrgebied. 'Los van Frankrijk' weerklonk als reactie in Vlaams-nationale middens. Twintig jaar lang zou het Frans-Belgisch Militair Akkoord wegen op de Belgische politiek en de tegenstellingen tussen Vlaanderen en Wallonië aanscherpen. Hermans dankte een groot deel van zijn populariteit aan zijn fulminante verzet ertegen.

De digitale *Encyclopedie van de Vlaamse beweging* (DEVB) noemt Hermans in het aan hem

gewijde lemma een *"revolutionair nationalist"*. Dat is niet ongewoon voor een tijdsgewricht waarin ook in Duitsland de 'Konservative Revolution' en nationaalbolsjewisme opgeld maakten als in een poging nationalisme met sociaal-revolutionaire ideeën te verbinden. De historicus Otto-Ernst Schüddekopf betitelde zulke mensen in zijn gelijknamig boek als *"linkse mensen van rechts"*.¹ Het was voor Hermans dan ook een kleine stap naar het nationaalsocialisme dat in Duitsland aan het opkomen was. Temeer omdat hij die 'leer' beschouwde als het antwoord op de dreiging die over de Europese beschaving hing, *Der Untergang des Abendlandes* zoals dat heette naar het lijvige werk van Oswald Spengler uit 1918 dat menige boekenkast sierde. Hermans werd na de Tweede Wereldoorlog veroordeeld wegens collaboratie. Na zijn vrijlating bleef hij nog actief als auteur en voordrachtgever. Zijn werk *Socratische gesprekken. De zelfmoord van het westers burgerdom* (1964) roept alleen al in de titel reminiscenties op aan dat van Spengler.

Dirk Rochtus | voorzitter van het ADVN

(1) O.-E. Schüddekopf, *Linke Leute von rechts. Die nationalrevolutionären Minderheiten und der Kommunismus in der Weimarer Republik*, Stuttgart, 1960.